

Objem zvoka

Časopis TIM-a za polžev vsadek, Center za sluh in govor Maribor, Vinarska 6, Maribor

UVODNA BESEDA

Milan Brumec, Center za sluh in govor Maribor

Spoštovane bralke in bralci časopisa Objem zvoka. Poletne počitnice so že daleč za nami. Slika pa nas še spomni na tople poletne dni sedaj, ko je tu že skoraj zima. Podobna je tudi vsebina tokratne številke. V njej boste našli nekaj dopustniških spominov in poročil iz kongresov pa tudi navodil za delo in koristnih nasvetov ne bo manjkalo. Naj še tiste, ki drobnega tiska ne berete radi, tokrat tudi kot urejevalec časopisa v uvodni besedi spomnim, da lahko vse številke časopisa preberete tudi na naši spletni strani. Spletni naslov in ostale informacije najdete na naslednji strani.

Ob tej priliki bi se zahvalil tudi podjetjema Cochlear in MED-EL za poravnavo stroškov tiska ter podjetjema Audiovox in WIDEX za poravnavo stroškov pošiljanja. Prijetno branje vam želim.

Polžev vsadek	2
Srečanje staršev in uporabnikov PV	3
Uporabnike PV je zanimalo...	5
Igre poslušanja	6
S poslušanjemdo učenja	9
Posvet v Sarajevu	10
20. kongres FEAPDA v Friedbergu	11
Predstavitev združenja CIA	14
CIA - poletje ob Vrbskem jezeru	15
Mojca se spominja	16
Priznanja	17
Utrinki iz 2. kongresa logopedov Slovenije	18
Novičke	19

Informacije

Z vašimi vprašanji se lahko obrnete na člane Tima za polžev vsadek, Centra za sluh in govor Maribor.

Tel: 02/228 53 40
02/228 53 46 (amb.)
02/228 53 44 (šola)

Fax: 02/228 53 63

E-mail:

nada.hernja@guest.arnes.si
alenka.werdonig@guest.arnes.si
diana.ropert@guest.arnes.si
sergeja.groegl1@guest.arnes.si
irena.furjan1@guest.arnes.si
milan.brumec@guest.arnes.si

Spletna stran:

<http://www.z-csg.mb.edus.si/>

Časopis izdaja Center za sluh in govor Maribor - Tim za polžev vsadek, Vinarska ulica 6, 2000 Maribor

Direktorica Tanja Majer

Odgovorna urednica Nada Hernja

Lektorirala Tjaša Burja

Uredil in za tisk pripravil

Milan Brumec

Časopis je brezplačen in izhaja v nakladi 500 izvodov. Na leto izidejo 3 - 4 številke. Tisk plačata podjetji Cochlear in MED-EL. Poštnino plačata podjetji Audiovox in Widex.

POLŽEV VSADEK

Milan Brumec, Center za sluh in govor Maribor

SLUH IN NJEGOVA IZGUBA

Zvok iz okolice potuje v uho, kjer se spremeni v takšno obliko, da ga naši možgani prepoznajo. Zvočno valovanje iz okolice potuje od zunanjega v srednje uho, kjer povzroči nihanje bobniča. Preko slušnih koščic se valovanje prenese do polža, v katerem lasne celice pretvarjajo mehanske vibracije v šibke električne impulze, ki jih slušni živec prenese do možganov. Ko je ta pot ovirana, slabše ali nič ne slišimo. Kadar slišimo slabše, smo naglušni in si pomagamo s slušnimi aparati. Če niti s slušnimi aparati ne slišimo, smo gluhi. V tem primeru nam morda lahko pomaga polžev vsadek.

KAJ JE POLŽEV VSADEK?

Polžev vsadek je elektronska naprava, ki zvok iz okolice pretvarja v električne impulze, ki jih možgani lahko "razumejo". Polžev vsadek je sestavljen iz zunanjega in notranjega dela.

Zunanji deli polževega vsadka:

- mikrofoni: sprejema zvoke iz okolice; nameščen je za ušesom (na procesorju) ali na oddajniku;
- procesor signalov: majhen računalnik, ki signal iz mikrofona spremeni v električne impulze; vsi novejši modeli so že zauheljni;
- oddajnik: plastičen obroč z navitjem in magnetkom; prenese signal iz procesorja govora v

sprejemnik (notranji del).

Notranji del polževega vsadka:

- sprejemnik: sprejema signale iz oddajnika in jih razporeja na polje elektrod; vstavljen je pod kožo za ušesom;
- polje elektrod: nameščene so v polžu; preko njih se električni impulzi prenesejo na slušni živec.

ALI S POLŽEVIM VSADEKOM TAKOJ SLIŠIM?

Ne! Po operaciji, ta običajno traja od 2 - 3 ure, ostane pacient do enega tedna v bolnišnici, dalje pa okreva doma. Večina se v tem času počuti normalno. Po približno mesecu dni mu strokovnjaki na kliniki dodajo še zunanje dele polževega vsadka, pri čemer je potrebna prva nastavitev procesorja govora glede na njegove individualne potrebe. Nastavitev ni enkratno dejanje. Na začetku so nastavitve bolj pogoste, kasneje pa enkrat letno, oz. po potrebi. Napredek in uspeh sta odvisna od mnogih dejavnikov, predvsem od tega ali je gluha oseba že slišala, ali pa je gluha od rojstva. Na vsak način pa polžev vsadek pomeni lažjo orientacijo gluhe osebe in olajšano pot pri učenju poslušanja in govora. Sama vstavek polževega vsadka ni dovolj za uspešno pridobivanje slušno-govornih sposobnosti, zato uporabnike usmerimo v rehabilitacijo.

SREČANJE STARŠEV IN UPORABNIKOV PV

Nada Hernja, Center za sluh in govor Maribor

PORTOROŽ, 24.11.2007

Na Centru za korekcijo sluha in govora Portorož so se srečali starši in uporabniki PV z namenom, da se dogovorijo o bodoči organiziranosti in spregovorijo o organizaciji uvoza in servisiranja PV ter nadomestnih procesorjih v Sloveniji.

Zbralo se je lepo število udeležencev, ki so prisluhnili uvodnim besedam sklicateljev, staršema Falež Heleni in Mihelič Janezu. Strnila sta dosedanje želje udeležencev prejšnjega srečanja in predstavila predlog za organizacijo samostojnega društva.

Vsi udeleženi so izrazili voljo za organiziranje samostojnega društva, ki se bo povezovalo z vsemi drugimi društvi in sorodnimi organizacijami.

Bistveno potrebo po združenju je strnil gospod Mihelič:

»Organizirati se moramo z mislijo, da če bomo mi uspešni, se bodo kasneje naši otroci lažje organizirali in samostojno delovali. Ne bi bilo prav, da bi se čez 5 ali 10 let nekdo drug boril za pravice naših otrok. Mi moramo ohraniti ali pridobiti pravice. V tem trenutku smo manjšina (gluhih), a čez nekaj let bomo večina. Priče smo, kako se pravice v zdravstvu krčijo. Pred vami sva dva, ki sva pripravljena aktivno delati, a če za nama ni vas - večine, je to premalo. Naša edina možnost je skupno delovanje.

Kdo nas zastopa pred državo? Nobeden, ali pa tisti, za katere sploh ne vemo (zdravstvo, šolstvo). Najbolj čutimo težave takrat, ko nas udari po žepu. Temu, da bi se pogoji poslabšali,

se moramo upreti.

Zato si je potrebno razdeliti zadolžitve znotraj društva. Pričakujemo in želimo tudi podporo Centrov iz Maribora, Ljubljane in Portoroža ter seveda Klinike.«

Prisotni strokovnjaki so pozdravili organizacijo društva, saj se zavedajo, da je civilna iniciativa moč, ki lahko vpliva na reševanje problemov v družbi.

Udeleženci so predlagali takojšnjo organizacijo društva, česar zaradi pravnih ovir ni bilo možno izpeljati. So pa predlagali predstavnike vodstva bodočega društva in prevzeli določene zadolžitve.

Društvo bi naj delovalo po regionalnem principu s predstavniki, ki so bili imenovani:

Primorska: Sečko Tjaša, Horvat Marija
Celje-Velenje: Petecin Melita
Dolenjska: Merver Cvetka
Gorenjska: Kušar Tatjana
Štajerska: Falež (tajnica društva) Mihelič (predsednik)
Ljubljana z okolico: Zupanič Lidija

Notranjska: Kvaternik Suzana
Posavje: Kozole Helena

Izražena je bila potreba po obliki povezovanja generacije mladostnikov, ki še iščejo svojo identiteto. Prav bi bilo, da je povezovalc eden izmed njih in da delujejo v okvirih društva.

Poudarjena je bila potreba po internetni strani, možnost klepetalnice, postavljanja vprašanj in posredovanja odgovorov...

Sprejeta je bila pobuda, da gospod Bogdan Petecin naredi spletno stran ter da bi ta čim prej zaživela.

Prav tako so povabili vse, naj razmislijo o bodočem imenu društva in logotipu zanj. Zadolžitev je sprejela gospa Enisa Kolbas in ponudila sodelovanje sina, ki je medijski tehnik, da bo pripravil predlog.

Sledila je predstavitev novosti proizvajalcev Med-la in Cochlearja.

Novosti Med-Ela je predstavila gospa Eva Kohl.

Predstavila je najnovejše modele implanta Pulsar in Sonata ter procesorjev Opus 1 in Opus 2; nove strategije kodiranja in nove opcije za akumulatorske baterije. Organizacija v Sloveniji:

- firma Dorimpex odgovarja za uvoz in finančne zadeve
- firma Widex odgovarja za servis in rezervne dele.

Starše je zanimalo, ali je implant Combi 40+ kompatibilen s procesorjem Opus. Rečeno je bilo, da se ta rešitev pričakuje naslednje leto.

Novosti firme Cochlear je podal predstavnik Audiovoxa, gospod Krajnc. Predstavil je kratko zgodovino razvoja kohlearnih implantov in končal s predstavitvijo Freedom, različnimi izvedbami in možnostmi tega implanta.

Organizacija v Sloveniji: do septembra je bil uvoznik Salus, Audiovox je skrbel za servis in rezervne dele. Septembra je Audiovox prevzel tudi uvoz. Želijo, da bi lažje zagotovili vse potrebe. Gospod Krajnc se je opravičil za dosedanje težave, ki so jih poskušali rešiti kar najbolje, v bodoče pa želijo organizirati vse tako, da do težav ne bi več prihajalo. Zato prosi vse udeležence, da mu pisno javijo vse nevšečnosti.

Na kratko bom predstavila področja, na katera so se nanašala vprašanja in odgovore nanje:

- Izraz »vodoodpornost« pri procesorju Freedom ne pomeni, da se je možno kopati ali tuširati z njim. Pomeni boljše tesnenje v primeru potenja in prenese padec v vodo, če ga takoj nato posušimo.
- Polnilec za baterije je dodatna opcija za Freedom, ki ga je možno kupiti.
- Kompatibilnost procesorja Freedom s starimi implantmi je zagotovljena.
- Procesor Freedom nima možnosti direktnega priklopa FM sistema, ki so ga uporabljali pri starem 3G procesorju. Cochlear ponuja tri možne rešitve:

- a) da se uporabi FM sistem na indukcijsko zanko;
- b) da se kombinira z bodyworn dodatnim delom, ki je lahko sestavni del paketa;
- c) da se dokupi »čeveljček« MicroLink Freedom.

Okvirna cena prvih dveh rešitev je okoli 500€, zadnjega

okoli 1500€. Cochlear nima adapterja, ki bi ta problem enostavno rešil.

- Problem nadomestnih procesorjev, ki se je pojavil letos pri nas, je rezultat premalega števila nadomestnih procesorjev. Čeprav je število nadomestnih procesorjev za Slovenijo 14, le-teh ni na zalogi v tako velikem številu, ker se nahajajo pri uporabnikih. Trenutno jih imajo na zalogi 4 - 5, saj so večino problemov doslej že rešili.
- Na popravilo procesorjev se čaka zelo dolgo. Vzrok za to so administrativni procesi, ki zahtevajo več postopkov med servisom in ZZZS, temu sledi popravilo, ki se vrši v tujini. Zato predstavnik Audiovoxa predlaga dogovor o fiksni ceni napake, ki bi jo dogovorili z ZZZS in bi tako skrajšali čas reševanja težav. V tem primeru bi nadomestni procesor ostal pri uporabniku in ga ne bi bilo potrebno vračati.
- Zamenjave procesorjev Cochlear se zaenkrat vršijo le v ljubljanski poslovalnici Audiovoxa, ker imajo le tam potreben vmesnik.
- Ob okvari procesorja se morajo starši in uporabniki z napotnico oglasiti na ORL Kliniki (Ljubljana, Maribor), kjer dobijo naročilnico za rešitev problema na servisu.

Udeleženci so predlagali:

- da bi bil časovni standard za zamenjavo nadomestnega procesorja največ 24 ur;
- dogovoriti je potrebno standarde paketov PV za Slovenijo;
- da se omogoči odkup starega procesorja po minimalni ceni;
- da se enotno za obe firmi uredi standard, ki omogoča uporabo FM sistemov brez doplačevanja staršev;
- da se delovni čas poslovalnic oblikuje tako, da imajo uporabniki možnost rešiti težavo takoj (predlog vsaj do 18. ure);
- da se na ZZZS naslovi pobuda, da dobijo otroci pravico do FM sistema takoj ob prejemu PV in ne šele ob vstopu v šolo;
- da se s Klinikama dogovorimo o možnosti za pridobitev drugega mnenja v tujini v primerih, ko to želijo starši ali uporabniki;
- da se pripravi informativna zloženka, ki bi jo starši dobili ob odločitvi za PV
- da bi zaprosili firmi Med-el in Cochlear za finančno podporo za delovanje bodočega društva.

Srečanje se je zaključilo z dogovorom, da se ustanovitev društva načrtuje meseca februarja 2008 s krajem srečanja na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani.

UPORABNIKE PV JE ZANIMALO...

Predstavniki SALUS-a Ljubljana odgovarja na vprašanja gospe Barbare Štokelj

1. Opazili smo, da v primeru okvare procesorja družba Salus v Ljubljani nima vedno na razpolago nadomestnega aparata. Zaradi tega uporabniki ostajajo brez aparata tudi po več dni.

SALUS: Podjetje Salus je zastopnik za družbo Cochlear, s podjetjem Audiovox pa ima sklenjeno pogodbo za opravljanje servisa. Tako Audiovox tudi skrbi za prevzem pokvarjenih procesorjev in nadomestitev z nadomestnim procesorjem. Pokvarjeni procesor je poslan v Salus, ki ga posreduje v Cochlear. Procesor ima garancijsko dobo 3 leta, ko stroške popravila krije Cochlear in trajnostno dobo 5 let, ko stroške popravila po poteku garancijske dobe (2 leti) krije ZZZS.

V zadnjem času se je zgodilo, da je prišlo do pomanjkanja nadomestnih procesorjev na Audiovoxu, čemur je vzrok predvsem poletna sezona, ko je več okvar zaradi potenja ter trajna okvara procesorjev nekaterih uporabnikov po poteku garancijske dobe oz. pred potekom trajnostne dobe, ko jim še ne pripada 2. procesor. Tako bodo uporabljali nadomestne procesorje, dokler jim trajnostna doba ne poteče in zato je trenutno nekaj manj nadomestnih procesorjev na razpolago.

Kot nam je znano, smo do sedaj v nekaj primerih, ko ni bilo takoj na razpolago nadomestnega procesorja, uspeli v zelo kratkem času (1 dnevu) urediti, da je uporabnik procesor dobil.

V zvezi s tem nas zanima:

a) Kdo je lastnik aparata? Ali morda Zavod za zdravstveno

zavarovanje?

SALUS: Nadomestni procesorji so last Cochlearja, za vzdrževanje le-teh skrbi Salus.

b) Ali obstaja določen rok, v katerem naj bi uporabnik dobil nadomestni aparat?

SALUS: Ne, takega roka ni, vendar bi uporabnik moral nadomestni procesor praviloma dobiti takoj, ko prinese svojega v popravilo.

c) Ali je družba Salus edina, kjer je možno dobiti nadomestni aparat z ustreznim individualnim programom?

SALUS: Kot smo že omenili, se nadomestni procesorji dobijo na Audiovoxu, ko uporabnik prinese svoj pokvarjeni procesor v popravilo. Zaradi prejšnje prakse, ko so nadomestne procesorje uporabniki dobivali na ORL kliniki (in se zato nekateri še vedno obračajo tja), so na kliniki nekaj procesorjev obdržali, vendar jih bodo v kratkem predali Audiovoxu, tako da se bodo nadomestni procesorji dobili izključno na Audiovoxu.

Za uporabnike Cochlearjevih polževih vsadkov in procesorjev je podjetje Salus oz. Audiovox edino, kjer lahko uporabnik dobi nadomestni procesor z individualnim programom.

d) Kako namerava lastnik aparata pristopiti k reševanju tega problema ter ali se predvideva povečanje števila

nadomestnih aparatov glede na naraščajoče število uporabnikov le-teh (trenutno jih je v Sloveniji - po nam znanih podatkih - 150)?

SALUS: Zaradi omenjenih težav bomo skušali pridobiti iz Cochlearja dodatne nadomestne procesorje, saj se strinjamo, da se število uporabnikov veča, poleg tega pa se občasno pokvari tudi kakšen nadomestni procesor, kar spet zmanjša število procesorjev, ki so na voljo. Število uporabnikov, ki ga omenjate, je skupno število uporabnikov polževih vsadkov družbe Cochlear in Med-El, med katerimi je dobra polovica uporabnikov Cochlearja.

2. Uporabnik naj bi imel možnost prejema novega aparata po 5-ih letih. Dobili smo informacije, da garancija za aparat velja le 3 leta. Če je to res, kdo potem pravno formalno nosi stroške popravila aparata v obdobju od 3. do 5. leta uporabe?

SALUS: Že v enem od prejšnjih odgovorov smo omenili, da stroške popravila v tem obdobju krije ZZZS. Trajnostna doba procesorjev je res 5 let in po tem obdobju lahko pooblaščen zdravnik predlaga nakup novega procesorja. Praviloma uporabniku pripada nov procesor le v primeru, da se starega ne da več popraviti oz. bi strošek popravila presegal polovico vrednosti novega.

Cochlear™

Hear now. And always

IGRE POSLUŠANJA

Nada Hernja, Center za sluh in govor Maribor

V zadnji številki sem na kratko opisala pomen poslušanja in procese, ki jih poslušalec mora obvladati. Poslušanje je proces, ki se ga morajo naučiti vsi – tako slišči kot tisti z motnjo sluha. Na poslušanje vplivajo individualne sposobnosti posameznika, predvsem kognitivne. Pri slabši sposobnosti poslušanja lahko otrokovo okolje (starši, vzgojitelji, defektologi...) zavestno vpliva na njegov razvoj.

KJE ZAČETI?

Najprej je potrebno določiti, kaj in koliko otrok na posameznem področju zmore in od tam nadaljevati po korakih. "Vaje" poslušanja so najuspešnejše takrat, ko so vpletene v dnevne dejavnosti, igre... in jih otrok ne doživlja kot učenje. Mlajši, kot je otrok, manj usmerjenega učenja je sposoben. Od nas odraslih je odvisno, na kakšen način bomo vaje izvajali "mimogrede", v obliki otroku ljubih dejavnosti.

Zato so našteje igre le vzorček za vse, ki jih s svojo ustvarjalnostjo vnesete v vaše navade in način življenja ter jih prilagodite otrokovi starosti.

IGRE POSLUŠANJA

Namenjene so razvijanju poslušanja, zato moramo biti pozorni na to, ali smo igro izvedli tako, da otrok v prvi vrsti posluša. Pripomočki so le sredstvo, s pomočjo katerih dajemo poslušanju vsebino. Uporabimo lahko vse, kar je v določenem trenutku otroku zanimivo: narava, predmeti v okolju in stanovanju, igrače, doma narejeni ali kupljeni didaktični material, barvice. Igre umestimo v različne aktivnosti tekom dneva: hranjenje, oblačenje, umivanje, igro, nakupovanje....

Igre naj bodo prilagojene otrokovi starosti!

Razlikovanje dolžine, glasnosti in višine zvokov in glasov

Igre izvajamo tako, da primer-

jamo dva zvoka ali glasove (besed...) med seboj.

- Primerjamo, ali zveni telefon ali mobilni.
- Skrivamo se, otrok po barvi glasu določa skrito osebo.
- Primerjamo dva različno dolga oglašanja ali stavka.

Primer:

Avto vozi od doma do trgovine kratko

Od doma do babice dolgo

Najprej otrok posnema naše oglašanje z "brrr", nato le posluša in odpelje avto na pravi naslov. Kasneje uporabimo stavke, otrok po dolžini slišane izbire pravo pot, tudi če ne razume vsebine.

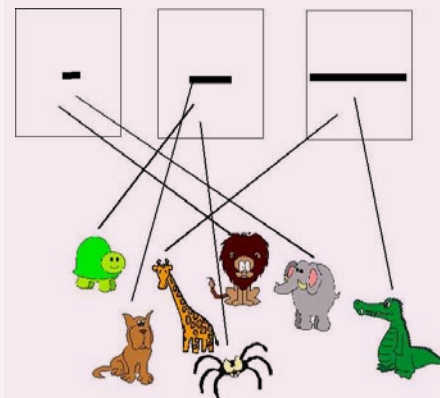

Določanje dolžine besed

Igre izvajamo za znane in neznane besede, pomembna je le starost otroka, da že zmore razvrščanje.

Primer: uporabite dve (kasneje tri) škatle, simbole... razvrščajte igrače, predmete ali slike. Najprej razvrščajte zelo dolge in zelo kratke besede, nato še srednje.

V začetku poimenujemo zakrit predmet tako, da otrok le s poslušanjem "ujame" dolžino in ga sami razvrstimo. Nato povemo besedo (predmet, slika... je skrita) in otrok razvršča sam. Pri tem ne pričakujemo razumevanja!

Določanje števila elementov slišane

Igre so podobne igram razlikovanja dolžine, le da je njihov cilj določiti število slišane. Pri majhnih otrocih je to posnemanje oglašanja odraslih. Uporabimo onomatopeje, ki jih posredujemo v t. i. dialoškem odmevu, ko otrok posnema odraslega.

Primer:

- en element: au, bum, brrr, še....
- dva elementa: pa-pa, hov-hov, pi-pi....
- trije elementi: ba-ba-ba, ko-ko-ko.

Poslušanje ob sliki, slikanici: mali kuža se oglasi hov, velik pa hov, hov, hov. V začetku tudi s prstom usmerimo otrokov pogled na poimenovano, nato počakamo na reakcijo.

Kasneje odkrivamo dve, tri znane besede v igrah s kartami, igračkami, v naravi... Poimenujemo dve, tri...besede naenkrat. Tako vadimo sposobnost slušne pozornosti in slušni spomin.

Usmerjanje slušne pozornosti na določen element slišane

Cilj je, da otrok zavestno usmerja slušno pozornost na pričakovani element: zvok, onomatopejo, besedo. Kasneje določa glas, zlog, besedo na dogovorjenem delu besede ali stavka.

Iskanje določenih besed v stavku

Igra, ki jo lahko pričnemo zgozdaj z izbranim naborom besed ali onomatopej, ki jih otrok že razume. To so preproste igre: iščemo skriti predmet, odbiramo med predmeti, igračkami, iščemo na sliki....

Primer: otrok poišče določeno žival, katere ime sliši v stavku: "Domov je prišla ovca (beee)." ali " Domov sta prišli sova in metulj."

Določanje prve (zadnje, srednje) besede v stavku

Igre, katerih cilj je usmerjanje slušne pozornosti na določen del slišane. Dolžina stavkov in izbor besed je odvisen od otrokove starosti. Besede naj bodo najprej znane in pričakovane, kasneje nepričakovane.

Primer: izberemo določeno število igračk, ki jih ima otrok pred seboj. Označimo mesto besede, ki naj ponazarja kasnejše

branje – torej od leve strani k desni. Povemo stavek, otrok poimenovano "besedo" položi na določeno mesto. Razumeti mora le določeno besedo, preostalega dela slišane mu ni potrebno razumeti.

Primer: igrače MUCA, SOVA, AVTO, KOKOŠ, LETALO, DREVO

Povemo stavek: "Sova je odletela." Igračo sovo položimo (kasneje polaga otrok sam) na prvo mesto.

SOVA

Ali: "Kmalu nato je priletela še sova." Igračo položimo na zadnje mesto

SOVA

Določanje prvega (zadnjega) glasu v besedi

Je pomembna stopnja v razvoju poslušanja. Vemo, da so določeni glasovi manj slišni in da so končnice (k, h, g, t...) skoraj neslišne. S pomočjo igrice jih naredimo slišne, usmerimo otrokovo pozornost tudi na te dele.

Iskanje, "določanje" glasu v besedi

Je sposobnost, ki jo razvijamo kasneje, mnogokrat kot korekcijo, ko ugotovimo, da otrok vztrajno izpušča ali zamenjuje določene glasove pri izgovoru. Napačne izgovorjave ali izpuščanja se lahko pojavljajo nesistematično: enkrat je glas dober, drugič ga ni ali je zamenjan. Dogaja se, da otroci najglasnejši glas zaznajo kot prvi glas in kasneje v šoli tudi zapisujejo narobe.

Primer: iščemo, kje v besedi je glas A. Najprej lahko iščemo med dvema možnostima: ali je glas na začetku, ali na koncu be-

sede. Kasneje naj otrok samostojno določi, kje ga sliši.

Najbolj slišni so samoglasniki, zato pričnemo z njimi, nato se igramo z ostalimi glasovi. Vaje lahko izvajamo mnogo prej, preden otrok pozna črke.

Primer: naredimo škatlo...in določimo (napišemo) glas A. V to škatlo pospravimo "besede" v katerih je glas A.

MIŠ – ne spada v škatlo

AVTO – spada v škatlo

Analiza in sinteza

V procesu poslušanja, pomnjenja in govorjenja si moramo biti sposobni ustvariti predstavo o celotni besedi. Včasih je ta predstava napačna, včasih otroci preslišijo kakšen glas v besedi in jo vztrajno napačno izgovarjajo.

Nekaj primerov:

- Igre z besedami v obliki ugank: kaj je to, kadar slišiš besedo brez enega ali dveh glasov, ali slišiš glasove ločeno.

Kaj je to? BA_VICA, TOVO_NJAK, KO_ILO, SNE_INKA, VE_ERICA

Katera beseda nastane iz črk: M I Z A, A V T O, O P I C A

- Razdelimo besedo na dva dela. Najbolje je, da sliko razrežemo pred otrokom, da dobijo predstavo o tem, da je to vaja, igra (ker tako ne govorimo). Poimenujemo prvo polovico besede in nato še drugo. Potem drugo polovico vzame otrok. Mi poimenujemo prvi del, drugi del pristavi in poimenuje otrok. Če tega še ni sposoben, naj izvaja samo gib, mi pa poimenujemo obe polovici.

RAČ →

← KA

MRAV →

← LJA

- Da bi si otrok besedo pravilno predstavljal, se lahko igramo tudi igro, kjer posredujemo besede brez prvega glasu, otrok pa mora poimenovati besedo pravilno. Pomagamo si lahko s slikami, ko je otrok večji, pa vajo izvajamo brez pripomočkov.

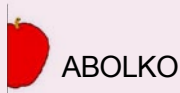
OŽA otrok ugotovi, da je to

ROŽA

EBELA = ČEBELA

UŽA = KUŽA

ABOLKO = JABOLKO

- lahko se igramo tudi tako, da prvi glas postavimo na drugo mesto. Povemo spremenjeno besedo (pravilo otroku prej razložimo, mu na primeru pokažemo) otrok pa pove pravilno besedo.

Primer:

IKVI = KIVI

OMKA = MOKA

ONGA = NOGA

OŽGA = ŽOGA

- ali spremenimo samoglasnik:

TUGER, ŽORAF, MODVED,

LIV, KIČA, KUMELA, OPACA

Dopolnjevanje

Za igre dopolnjevanja morajo otroci poznati besede, s katerimi se igramo.

Dopolnjevanje stavkov lahko pričnemo zgodaj, ko vzpodbujamo uporabo nove besedne vrste. Primer dvobesednega stavka, ko otrok pozna nekaj samostalnikov in glagolov, ki jih kombiniramo v stavek.

Primer: dopolnjujemo samostalnik z različnimi glagoli

a) Kuža skače. Medo skače.

Riba skače.

b) Ptica leti. Letalo leti. Sova leti.

Mama: "Leti" (počaka na odgovor otroka)....."sova."

"Skače"....."medo."

Kasneje dopolnjujemo stavek z novimi besednimi vrstami ali ga samo daljšamo.

a) Moj kuža skače. Moj medo skače. Moja sova leti.

b) Moj mali kuža skače. Moj rjavi medo skače. Moja pridna sova leti.

Kratkoročni spomin za slišano

Za razvoj jezika je pomembno, da si slišano zapomnimo in tako bogatimo besedni zaklad, prav tako je pomembno, da si zapomnimo vrstni red slišane, da lahko sledimo stavku, pripovedi... Igre te vrste daljšajo slušno pozornost.

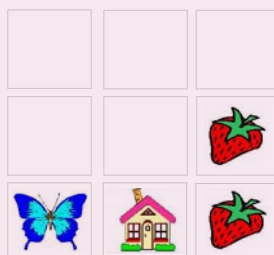
Igre so lahko preproste, ko otrok išče poimenovan predmet, npr. žival med drugimi. Znana je igra spomina, ki jo lahko igramo namensko tako, da odkrijemo sliko tako, da je otrok ne vidi, jo poimenujemo, otrok pa išče njen par.

Tu sta: hiša jagoda

Kje je hiša?

Kaj je tu?

Tu so: metulj hiša jagoda

Kje je jagoda?

Kaj je na sredini?

Kje je žival?

Mnogo možnosti je tudi v spontanah situacijah, ko lahko skrivate predmete in jih iščete, skrijete predmeta v roki....

"V žepu imam bonbon, čokolado in balon. Kaj želiš?"

"Imam bonbone. Boš sadnega ali mlečnega?"

Kasneje se naloge razširjajo na pomnjenje večih besed, na pomnjenje točnega vrstnega reda določene serije pojmov in na koncu na sposobnost ponavljanja kratkih in daljših stavkov.

Nekaj primerov:

Pospravi, postavi po vrsti, izberi, ponovi:

Tiger, žirafa, medved

Tiger, žirafa, medved, lev

Tiger, žirafa, medved, lev, kača

Tiger, žirafa, medved, lev, kača, kamela

Tiger, žirafa, medved, lev, kača, kamela, opica

Tiger, žirafa, medved, lev, kača, kamela, opica, slon

Poleti se odpeljemo na jezero.

Poleti se odpeljemo daleč na jezero.

Poleti se odpeljemo daleč na veliko jezero.

Poleti se skupaj odpeljemo daleč na veliko jezero.

Poleti se vsi skupaj odpeljemo daleč na veliko jezero.

Zaključek

Za vse "vaje" je pomembno, da otroku pokažemo (kasneje razložimo) pravilo igre tako, da jo najprej sami "igramo". Otroku, tudi če ne razume še vsega, bo hitro posnemal naš vzorec in se igral tako, da bo koristil svoje slušne in govorne sposobnosti.

S POSLUŠANJEM DO UČENJA

Diana Ropert, Center za sluh in govor Maribor

Na pragu novega šolskega leta nas je razveselilo vabilo gospe Lidije Andrejević Gajič iz Centra Slave Raškaj Zagreb, da se udeležimo strokovnega srečanja v njihovi ustanovi z naslovom S poslušanjem do učenja: Dajte jim krila, avtorice N. Caleffe-Schenck, ki je avgusta obiskala Zagreb.

Ga. Nancy Caleffe-Schenck je svetovno znana slušno-govorna terapevtka. V Coloradu v ZDA ima svojo privatno prakso od 1983. leta. Znanja je po delu s starši, otroki in odraslimi s polževim vsadkom (v nadaljevanju PV). Sodeluje v številnih programih za PV širom sveta, svetuje šolam in različnim organizacijam, je mentorica strokovnjakov, predava tudi na mednarodnih srečanjih. Bila je predavateljica na Pennsylvania State University ter na University of Denver. Je avtorica nekaj knjig in priročnikov ter številnih publikacij, ki so jih izdali Cochlear Americas: Staret Listening DVD, Getting Started, Practical Tips for Parents in "Listening at School" v najnovejšem Cochlearjevem priročniku za učitelje. Ima predavanja na daljavo na internetnih straneh HOPE, namenjenih izobraževanju strokovnjakov. Trinajst let je predsedovala organizaciji Auditory-Verbal International in aktivno sodelovala pri

razvoju mednarodnih standardov za pridobitev certifikata za slušno-govornega terapevta. V Zagreb je prišla na povabilo svoje "učenke" Lidije Andrejević Gajič kot njena mentorica, imela pa je tudi strokovna predavanja: PREDAVANJE O ZGODNJIH POSTOPKIH PRI DOJENČKIH Z OKVARO SLUHA: vloga in pomen staršev; ali je otrok kandidat za implant; nekatere terapevtske tehnike za razvoj poslušanja in govora pri najmlajših otrocih; kako razviti ustrezna pričakovanja in cilje za najmlajše otroke; PREDAVANJE O POŠLUŠANJU IN UČENJU PREDŠOLSKIH OTROK S POMOČJO OTROŠKE LITERATURE: raziskovanje stopnje slušnega razvoja z namenom razvoja govora; tehnike, s pomočjo katerih ohranjamo otrokovo pozornost; otroška literatura kot pot do poslušanja; terapevtske tehnike, primerne za delo s predšolskimi otroki;

PREDAVANJE O POSLUŠANJU VEČJIH OTROK:

strategije za vključevanje poslušanja v aktivnosti, ki šolske otroke motivirajo; obdelava izobraževalnih vsebin z načini, ki vzpodbujajo poslušanje;

- končali smo z multimedijско predstavitevijo: "Dajte jim krila za letenje".

Veseli smo takih in podobnih srečanj s svetovno elito s področja naše stroke, ker nam potrdijo naše delo, utrdijo samozavest in dajo nove ideje za nadaljnje delo.

POSVET V SARAJEVU

Sergeja Grögl, Alenka Werdonig, Center za sluh in govor Maribor

V Sarajevu se je od 21.09.2007 do 23.09.2007 odvijal prvi simpozij o polževem vsadku z naslovom "Kohlearni implant u funkciji razvoja slušanja, jezika i govora".

Simpozija se je udeležilo okoli 30 predavateljev iz držav "stare Jugoslavije" in predstavnikov Med-el-a.

Tudi tim za polžev vsadek iz CSG Maribor je predstavil svoje izkušnje na področju integracije in rehabilitacije. Ga. Alenka Werdonig je predstavila naš model integracije, ga. Sergeja Grögl pa je s prispevkom "Igra je način..." prikazala pomembno vlogo igre, gibanja in glasbe v procesu rehabilitacije poslušanja in govora.

V petek popoldan je po registraciji sledila svečana otvoritev s kulturnim programom in slavnostno večerjo, kjer smo lahko poklepetali z znanimi kolegi in navezali stike s strokovnjaki iz drugih držav.

Sledila sta dva delovna dneva, kjer se je zvrstila zelo pisana paleta različnih prispevkov.

Strokovnjaki iz Sarajeva in Tuzle so nam predstavili svoj model rehabilitacije s polževim vsadkom, tudi kolegi iz Zagreba, iz SUVAG Centra, so nam predstavili model zgodnje rehabilitacije otrok s polževim vsadkom, ki poleg individualnih vaj vsebuje še delo v skupini. Predstavili so nam tudi rezultate raziskave o stališčih učiteljev rednih osnovnih šol do integracije otrok s polževim vsadkom. Iz Hrvaške so nam svoje izkušnje predstavili tudi predstavniki Centra "Slava Raškaj" ter Centra "Tomislav Špoljar" iz Varaždina. Pred-

stavniki iz Instituta za eksperimentalno fonetiko in patologijo govora iz Beograda so nam predstavili raziskavo o tem, kakšna so odstopanja pri percepciji in izgovorjavi zvonečih in nezvonečih glasov pred in po operaciji.

Kolegi iz Bosne so se poleg predstavitve prvih izkušenj na področju rehabilitacije oseb s polževim vsadkom osredotočili tudi na problematiko govorno-jezikovnih motenj, za katere tako kot pri nas ugotavljajo, da so v porastu.

Iz prispevkov je bilo razvidno, da so izkušnje na področju rehabilitacije oseb s polževim vsadkom v Bosni in Srbiji še v povojih. Bojujejo se s pomanjkanjem sredstev, osveščanjem ljudi, slabo regionalno pokritostjo strokovnjakov, kar v povezavi s slabo prometno infrastrukturo onemogoča dovolj pogoste slušno-govorne obravnave.

Oba dneva se je veliko govorilo o najrazličnejših raziskavah na področju surdopedagogike, logopedije in na področju tehnike. Institut za fonetiko in patologijo govora iz Beograda nam je predstavil aparat KSAFA, ki se uporablja za rehabilitacijo gluhih in naglušnih oseb. Predstavili so tudi rezultate raziskav o razvoju miselno-jezikovnih sposobnosti pri otrocih z okvaro sluha, o strukturi intelektualnih sposobnosti pri otrocih z okvaro sluha, ki so bili zgodaj vključeni v govorno-jezikovno obravnavo ter razvoju besednega spomina pri otrocih z okvaro sluha.

V soboto zvečer smo bili vsi referenti povabljeni na svečano večerjo. Razvila se je v zelo

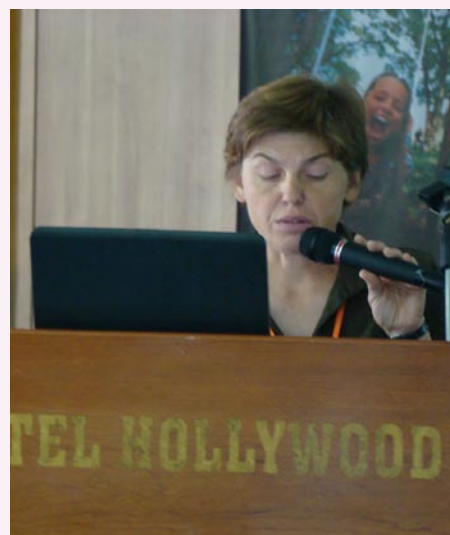
sproščeno, razigrano in prijeteljsko druženje Srbov, Hrvatov, Slovencev in Bosancev.

Ob plesu kola, petju in zabavi smo prestopili barikade preteklih krvavih dogodkov.

V nedeljo, 23.09.2007, je sledil še zadnji delovni dan. Alenka ne zmore brez zadolžitev, zato je spretno in vestno opravljala svoje delo v delovnem predsedstvu, tako da je bila Sergeja tista, ki je imela čas za tremo pred nastopom za obe. Kljub zadregi pred predavanjem v jeziku "naše mladosti" smo se Slovenci dobro izkazali in prav naš model integracije je pritegnil pozornost in zanimanje.

V zaključnih posveta je bila izpostavljena želja po objavi vseh prispevkov v monografiji, za kar bodo poskušali pridobiti sponzorje.

Iz Sarajeva se pač ne sme oditi, ne da bi poskusil vsaj dve specialiteti - burek in baklavo. Za čevapčiče, pleskavice in ražnjiče pa si bomo morali vzeti več časa doma ali pa ob ponovnem obisku Sarajeva, ki si ga je vredno ogledati.

20. KONGRES FEAPDE V FRIEDBERG-U

Mihela Medved in Ivica Bučar-Jejčič, CKSG Portorož

Marina Švaglič iz ljubljanskega ZGNL – predsednica surdosekcije, Mihela Medved in Ivica Bučar-Jejčič iz CKSG Portorož – članci surdosekcije, smo se udeležile 20. kongresa FEAPDE v Friedberg-u v Nemčiji, od 19. do 20. oktobra 2007. Sodelovali sva s prispevkom. Predstavili sva tri slovenske Centre in njihove dejavnosti predvsem z vidika skrbi za gluhe in naglušne, s poudarkom na skrbi za otroke in mladostnike s polževim vsadkom. Saj je bila tema kongresa COCHLEAR INPLANT CHANGING DEAF EDUCATION? – ali POLŽEV VSADEK SPREMINJA IZOBRAŽEVANJE GLUHIH?

FEAPDA je združenje učiteljev gluhih in naglušnih Evrope. Ustanovljena je bila v Bruslju 1969, s sedežem v Luxemburgu. Združenje se postopoma širi, Slovenija je postala članica 1996. FEAPDA organizira kongres vsake dve leti.

Kongresa smo se udeležili

predstavniki devetih držav članic FEAPDE: Nemčija, Velika Britanija, Italija, Belgija, Nizozemska, Luxemburg, Švedska, Švica in Slovenija, manjkala je le Španija. Deležne smo bile posebnega pozdrava in prisrčne dobrodošlice, saj smo se kongresa udeležili po nekaj letnem premoru.

Prvi govornik je bil prof. dr. Gotfried Diller s prispevkom: Quality of hearing – quality of life (kvaliteta poslušanja – kvaliteta življenja). V svojem predavanju nam je predstavil sedanje stanje v Nemčiji, kjer je letno vstavljenih 800 implantov v 43 klinikah. Zavarovalnica plača implantacijo vsem upravičencem, ne glede na dodatne motnje, narodnost, gluhoto staršev, kontraindikacija je lahko samo medicinsko pogojena. Možna je obojestranska implantacija na stroške staršev, ti sami izberejo kliniko in rehabilitacijski center. Rehabilitacija vključuje podobno kot pri nas: ritmiko, glasbeno terapijo, psihomotoriko, evalvacijo in diagnostiko, svetovanje staršem, učiteljem, vzgojiteljem... Poudarja pomen sluha na splošno, saj sluh vpliva na učenje (learning competence), koncentracijo, vztrajnost- pozornost, motorične spretnosti (ravnotežje), socialne spretnosti, čustveni razvoj. Predstavil je raziskavo o prednostih obojestranske implantacije: omogoča stereo poslušanje, ni degeneracijskega procesa neaktivnega ušesa, napor pri poslušanju je manjši, boljše poslušanje v hrupu, bolj kakovostno poslušanje, predvsem glasbe... 27% implantiranih že ima dva vsadka, odstotek je v naraščanju.

43% otrok je v integraciji, 57% v šolah za gluhe. Zaključuje z ugotovitvami, da 50% vključenih otrok dosega stopnjo razume-

vanja govora in jezika slišočih otrok, nekateri igrajo na instrumente in pojejo, 66%- 76% jih izboljša motoriko, socialne spretnosti, učenje in čustvovanje, 40 – 50% je integriranih v redne programe-šole.

50% implantiranih otrok brez dodatnih problemov ima težave pri razvoju govora in jezika.

Sprašuje se ali je razlog v načinu rehabilitacije in izobraževanja in ali so slušne sposobnosti odvisne od kognitivnih.

Sue Archibold iz Velike Britanije pravi takole: "KAR KIRURGI ZAČNEJO, MORAJO UČITELJI KONČATI".

V Veliki Britaniji je med gluhih otroki že več kot 50% otrok s PV, število obojestransko implantiranih hitro narašča. V svoji raziskavi je ugotovila, da se govorni razvoj izboljšuje tudi po petih, desetih in petnajstih letih uporabe PV in se najverjetneje nikoli ne konča. Poudarja, da ni pravila glede načina komunikacije v družini (oralni govor + znakovni jezik, totalna komunikacija ali samo oralni govor). Otrok in družina morajo najti svojo pot, pomembno je, da komunicirajo. Z napredovanjem v govornem razvoju otrok postopoma opušča znakovni jezik.

Tudi Sue ugotavlja, da ima približno 40% otrok s PV dodatne motnje.

V anketi z mladostniki s PV so bili nama najzanimivejši odgovori na vprašanje: "Ali si gluhi ali slišoč?"

- "Sem normalen najstnik."
- "Vem, da sem gluhi... brez PV si vedno gluhi, kar je težko sprejeti, vedno hočem biti normalen." (moški, govoreč, po meningitisu)
- "Sem malo obojega – ko sem na letališču in so tam vsa ta

obvestila, mislim, da sem gluhi in čuden. Ko sem v društvu gluhih, mislim, da sem gluhi, ampak tukaj v družini sem nekje vmes." (ženska, govoreča, dedna gluhot)

- "Če sem pošten, sam pri sebi mislim, da sem slišech, zato, ker slišim kar vsak pove." (moški, govorech, prirojena gluhot)

In še nekaj zanimivih izjav staršev otrok s PV namenjenih učiteljem:

- "Treba se je zavedati, da PV ni "hitro popravilo" sluha, otroci še vedno potrebujejo pomoč, ne glede na to kje se izobražujejo (v rednem ali specialnem izobraževanju) in kako komunicirajo (govorno ali govorno in znakovno)."

- "Ne morem dovolj poudariti, da je naš lokalni center za PV zelo nekomunikativen in da ne spremlja otroka in njegovega napredovanja v šoli, zato se učitelji počutijo nesposobne za pomoč takemu otroku."

- "Več sodelovanja med različnimi centri za PV, društvu gluhih in šolami."

- "Večina vsakodnevne pomoči je od staršev in učiteljev, zato morajo biti dobro poučeni."

Svoje predavanje je zaključila z željo, da bi vse ustanove, ki se ukvarjajo z osebami s PV med seboj bolje sodelovale.

Prof. dr. Guido Lichtert iz Belgije v svoji raziskavi ugotavlja pismenost gluhih otrok. Po nekaterih avtorjih se ta do leta 2005 ni veliko spremenila. Gluhi še vedno močno zaostajajo za slišechimi vrstniki.

Dr. Lichtert je testiral razumevanje prebranega in pisno izražanje. Testiral je otroke, ki so bili rehabilitirani po Guberinovi Verbotonalni metodi (1979) in otroke, ki so bili rehabilitirani po Van Uden-ovi Maternal Reflektiv Method-i (1995) in leta 2006 otroke v rednih šolah, polovica teh s PV, rehabilitiranih po Van Uden-ovi metodi. Uporabil je MRAT – Metropolitan Reading

Achievement Test, meril je razumevanje prebranega in Myklebust Picture Story Language Test, meril je pisno izražanje. Dobil je naslednje rezultate:

- Guberinova metoda je dobra za pravilno artikulacijo in sam govor, pisno izražanje in bralno razumevanje ostaja na konkretnem nivoju,

- Van Uden-ova metoda je bistveno boljša na področju bralnega razumevanja in pisnega izražanja, ker bolj spodbuja abstraktni nivo in s tem domišljijo

- v tretji, integrirani skupini ni opaznih odstopanj, razen pri otrocih s PV, kjer je domišljija na nivoju slišechih vrstnikov.

Po njegovem mnenju bi lahko tudi otroci z ustreznimi slušnimi aparati dosegali boljše rezultate, če bi se več pozornosti posvečalo delu v skupini v razredu, seveda s primerno akustično ureditvijo prostora.

Gospa dr. Jet Isarin iz Nizozemske je predstavila anketo z mladostniki, ki jo je izvedla po elektronski pošti. Anketirala je 17 mladostnikov s PV:

- 15 od njih je s PV zelo zadovoljnih in želijo biti v svetu zvoka
- 2 pa nista, ker ju boli glava

Težave, ki jih mladostniki navajajo:

- težko razumejo šale

- morajo brati z ustnic

- v hrupu se ne znajdejo

- živijo med dvema svetovoma

- med poukom izgubijo veliko informacij

- tudi z FM sistemom so težave, nekateri učitelji ga nočejo uporabljati, ali je mikrofonski predalech

Radi pa komunicirajo preko računalnika.

Zahteva, ki so jo posredovali pa je "NIČESAR O NAS BREZ NAS".

V predstavitvah posameznih držav je predstavnica Luxemburga opisala težave s katerimi se soočajo gluhi in naglušni pri njih. 50% vseh je tujcev, pogovorni

jezik je luksemburščina, uradni jezik sta francoščina (pravniški jezik) in nemščina v šolah. Starši se za operacije PV odločajo med Belgijo in Nemčijo, kamor hodijo tudi na nastavitve govornega procesorja. Vedno več otrok ima po dva PV. Na rehabilitacijo prihajajo v logopedski center:

- prva tri leta dvakrat tedensko po eno uro, če ne morejo priti, gre rehabilitator k njim

- od 3 do 5 let pridejo za tri dni po 6 ur, kjer imajo individualno in skupinsko terapijo.

Otroci so integrirani v redne vrte.

Predstavniki Švice je povedal, da vsem otrokom naredijo presejalni test. S slušnim aparatom jih opremijo že pri 2 - 4 mesecih, PV pa dobijo v prvem letu starosti. Izobraževanje poteka po govorno slušni poti, le izjemoma dvojezično-znakovni jezik (gluhi starši).

Zanimiva je bila osebna izkušnja učitelja, ki je izgubil sluh pri vojakih. Uporabljal je slušne aparate, ko je popolnoma oglušel, se je odločil za dva PV. Na prvi nastavitvi je slišal glas audiologa in ostale kot Miki miško. Sčasoma se je to izboljšalo, Miki miške je slišal samo še zjutraj, ko si je nadel PV. Sedaj sliši zelo dobro, brez odčitavanja. Zvok iz okolja ga še vedno preseneča in navdušuje.

Tudi v Belgiji imajo presejalni test po celi državi, otroci dobijo SA že pri štirih mesecih, povprečna starost za operacijo PV je 14 mesecev. Pomembno je, da se starost za operacijo ne znižuje za vsako ceno, saj imajo starši pravico, da z otrokom uživajo brez pritiskov, pregledov, obiskovanja bolnic...

Šele od leta 2005 je vedno več otrok s PV v inkluiziji, več kot 50%, od tega jih je 75% v vrtcih, 65% v osnovnih šolah in 38% v srednjih šolah.

Vse bolj se kaže želja staršev po vključitvi predšolskih otrok v spe-

cialne ustanove za gluhe zaradi manjšega števila otrok v skupini, manjšega hrupa, boljšega razumevanja s ciljem, da dobijo boljšo jezikovno osnovo za kasnejše redno šolanje.

Poudarja pomen nošenja SA in PV hkrati.

Predstavnica iz Velike Britanije je prikazala pomembnost glasbene vzgoje in plesa za skladen celostni razvoj.

Zanimiv je primer iz Italije, kjer po zakonu ni specialnih ustanov in niti specialnih učiteljev. Vsi otroci s posebnimi potrebami so v integraciji. V Brescii v šoli "Scuola Audiofonetica" se dogaja obratna integracija, kjer se v nekdanjo šolo za gluhe vključujejo slišči otroci.

Število oseb s PV je neznano, povprečna starost ob operaciji otrok je med 18 in 24 mesecem. Odločitev za operacijo je v rokah zdravnikov, ki staršem dajo premalo informacij, zato imajo ti nerealna pričakovanja, kot npr.:

- otrok s PV ni več gluha
- takoj po prvi nastavitvi bo otrok govoril...

Rehabilitacija po vsaditvi PV tudi ni ustrezna kljub centrom za PV.

Tudi na Nizozemskem je vse več otrok z obojestranskim PV. Tudi njihova spoznanja so podobna že predstavljenim. Izvzeli bova nekaj misli in ugotovitev:

- slušno sprejemanje govora po vsaditvi PV pozitivno vpliva na bralno razumevanje.
- Pristop do otrok s PV je drugačen kot pri otrocih s SA
- Z boljšimi slušnimi pomagali je optimalna uporaba teh še pomembnejša (tehnična podpora)

Dileme, ki se pojavljajo v rednem izobraževanju:

- Kaj posamezni otrok potrebuje?
- Ali učitelj v redni šoli ve na kaj naj bo pozoren? Preveč je frontalnega učenja z razlago.
- Pomembno je izobraževanje učiteljev in logopedov.
- Je redna šola zahtevna ali tolerantna?

- Kakšno je akustično okolje v razredu?

- So učitelji usmerjeni na otrokove sposobnosti?

Dileme pri izobraževanju v šolah za gluhe:

- Hiter govorni razvoj po PV.
- Zaščitniško okolje – posvečanje pozornosti temu kar otrokom manjka.
- Manjši poudarek na govornem jeziku.
- Stik s sliščimi vrstniki?
- Šola – prilagodljiva ali načelna (dogmatična)?

Zaključila je z ugotovitvami, da je vedno več otrok v rednih šolah, vendar jih je kar 40% z dodatnimi težavami, kar otežuje predvidevanje njihovega jezikovnega razvoja. Poudarja, da je dvojezičnost (znakovni jezik) v zgodnjih letih v podporo razvoju jezika. Starši se sami odločajo v katero šolo bodo vključili otroka in imajo na voljo tečaje znakovnega jezika.

Tudi na Švedskem izvajajo presejalni test novorojenčkov. 90% novo odkritih gluhih otrok je med 9 in 12 mesecem operiranih in večinoma dobijo po dva PV. Od teh jih je polovica vključenih v redne vrtce. V OŠ še ni nobenega. Druga polovica je v dvojezičnih specialnih ustanovah. Tudi ona navaja, da ima 40% otrok s PV dodatne motnje. Zaključuje: "Želimo si samozav-

estnega otroka, ki bo sam izbral jezik za komunikacijo v določeni situaciji."

Poučni in koristni so bili tudi odmori in druženja med predavanji. Med odmori smo si ogledali novosti naših dobaviteljev: Cochlear, Phonak, Med-el, Bionics...

V pogovorih z udeleženci iz drugih držav smo dobile potrditev, da imamo v Sloveniji

dokaj dobro urejeno rehabilitacijo in spremljanje oz. dodatno strokovno pomoč otrokom v inkluziji in njihovim učiteljem, vzgojiteljem (Še bolje bi bilo, če nebi tako primanjkovalo surdopedagogov, kar pa je že druga zgodba-opomba avtorja).

V Belgiji ravno tako primanjkuje učiteljev gluhih in naglušnih otrok, zato otrokom nudijo pomoč v rednih šolah logopedi, avdiopedagogi-kdor pač vsaj malo ve o gluhoti.

Pohvaliti morava organizacijo kongresa. Priložnost smo imele sprehoditi se po lepem starem mestecu Friedberg, ki nas je očaralo s svojo urejenostjo. Pred odhodom domov pa smo si na deževen dan ogledali še mesto nasprotij-Frankfurt.

Vsi prispevki bodo objavljeni na spletni strani www.feapda.org, približno čez mesec dni.

Prihodnji kongres bo v Veroni leta 2009.

PREDSTAVITEV ZDRUŽENJA CIA

Birgitt Valenta

Drage družine s polževim vsadkom!

Naj nas predstavim: CIA – Cochlear Implant Austria- je avstrijska skupina za samopomoč, namenjena uporabnikom polževega vsadka in njihovim družinam. Jaz sama, mama dveh fantov s polževim vsadkom (na sliki s svojo družino), dobro vem, kako si lahko olajšaš težko situacijo pred in takoj po implantaciji, če imaš možnost pogovora z drugimi uporabniki. Podpirali smo drug drugega tudi v kasnejšem življenjskem obdobju z izmen-

javo izkušenj in skupnimi informativnimi srečanji. Nenazadnje smo tudi uživali v medsebojnih srečanjih v prostem času – iz začetnih skupnih težav so se sčasoma razvila prijateljstva. Tako je letos v zadnjem tednu poletnih šolskih počitnic ponovno potekal naš skupni počitniški teden v Veldnu na Vrbskem jezeru, namenjen uporabnikom in njihovim družinam. Srečali so se prijatelji na družabnih prireditvah, na programu pa so bile tudi informacije o poslušanju s PV. Prvič nas je obiskal uporabnik iz Nemčije – njegovo poročanje o

teh dnevih sledi!

Kdor se želi natančneje informirati, kako skupina CIA deluje, je vabljen na našo domačo stran www.ci-a.at.

Glede na naše izkušnje v Avstriji lahko v vsakem primeru vzpodbudim vse družine s PV v Sloveniji, da vzdržujejo kontakte med seboj in Centri za PV ter specialisti. Seveda smo tudi mi v Avstriji pripravljeni prenesti naše izkušnje svojim sosedom.

(moj elektronski naslov: Birgitt.Valenta@hello.at. za vaše dopise v nemščini ali angleščini)

CIA – POLETJE OB VRBSKEM JEZERU

Arnold Erdsiek

To poročilo nastaja spontano ob mizi, kjer je bilo še pred 10-imi minutami prazno, sedaj pa sedim in pišem med 11-imi otroki, ki uživajo ob kosilu. Vonj makaronov s polivko aktivira moj apetit; morda bom samo zato še jedel pred odhodom v Nemčijo.

Težko mi je odpotovati. Že zaradi prijateljskega vzdušja, medtem ko sedim z mokrimi kopalkami in očali pred računalnikom med 10 - 14 letniki. Apropo mokrih kopalk: smem biti z njimi na skupinski fotografiji. Vsi so s svojimi Hear-Life kapami šli k jezeru. Na »tri« so se potopili v vodo. Učili so se smešnega štetja: 4, 8, 10...

Da, to so bili trije lepi dnevi zanimivih izkušenj, dobrih pogovorov in pozitivnih vtisov. Otroci in odrasli s svojimi PV,

mame s svojimi malčki, ki so prisrčno krožili med mizami, stoli in ljudmi. In vsi, veliki in majhni, so klepetali med seboj: slušno moteni? – kje pa, ne mi!

Včeraj smo bili na izletu na hribu s tremi sedežnicami, visokem 1900 m. Lep razgled, čudovita pokrajina, v malih jezercih so se zrcalile krave. Na planšarski kmetiji dobro kosilo in nato nazaj per pedes, sedežnica in drča.

Opozorilo staršev »pravočasno zaviraj, bodi previden!« in nato, če je to oče, odletijo iz ovinka ...

Zvečer smo se nasmejali ob posnetkih, ki sva jih posnela Fritz in jaz, predvsem moških na obročih, ki so se prekopicnili, ker se niso mogli obdržati – Fritz je to posnel iz čolna. Ob dveh sem bil v sobi, a se je še praznovalo. Še to: člani CIA lahko mirno nas-

topijo kot pevci kakšne glasbene skupine.

Pravzaprav sem bil povabljen, da poročam o svojih izkušnjah s PV in rad sem se odzval. Informativni večer v nedeljo je bil dobro obiskan, bilo je mnogo novih informacij o PV- višek so bile informacije o novem polnilcu. Čeprav je bilo že pozno, zanimanje za moj in Petrin prispevek ni bilo nič manjše in pravo veselje mi je bilo pripovedovati.

Moram reči, da je pri tako fantastičnem društvu, ki toliko medsebojno sodeluje in je tako tolerantno, veselje sodelovati, spoznavati nove prijatelje – in se ponovno vračati!

Prisrčna hvala!

MOJCA SE SPOMINJA...

Mojca Mihelič

Po dolgih in zasluženih počitnicah je zopet tu šola, kjer se zabavamo, spoznavamo prijatelje in seveda ne gre brez veliko učenja novih snovi, v katerih se skriva veliko neznanih besed. Te nam obogatijo besedni zaklad, ki ga potrebujemo v vsakdanjem življenju, v pogovorih... Na srečo se znamo vsi pogovarjati, zato je bil piknik nekaj posebnega. Brez pogovora bi bilo dolgočasno in nezanimivo. Piknik je bil res fantastičen. Osebnost sem se imela zelo lepo kot vsako leto, a letošnji je bil drugačen - edinstven. Zaradi tega, ker so prišli ljudje od drugod in ne le iz okolice Štajerske ter smo lahko delili izkušnje o polževem vsadku. Pa tudi zaradi klovnov, ki so zelo razveselili otroke in so resnično znali pričarati pravo pisano vzdušje. Otroke smo še bolj razveselili, ko so poskušali hoditi s hoduljami, ki so bile različnih velikosti in barv. Kot vsako leto smo tudi letos tekmovali v raznih igricah na igrišču. Napeto je bilo. A jaz nisem tekmovala, ker sem že prestara za te igrice in sem se posvetila majhnim otrokom, ker me to zelo veseli. Moj ata je tudi užival na pikniku, še posebej zato, ker je letos samo klepetal z drugimi. Imel je več časa, ker je "počival" brez pečenja mesa, kar ga sicer tudi veseli. Moja mama in sestra sta se tudi imeli lepo; mama se je pogovarjala z znanci, sestra pa se je igrala

z drugimi otroki. Na koncu smo se vsi slikali za spomin. Nada, ki je to vse organizirala, pa tudi Helena in moj ata Janez, so si ob koncu piknika oddahnili, ker je vse potekalo v najlepšem redu in ker ni bilo dežja, česar so se najbolj bali. Vsi upamo, da bomo imeli drugo leto čimveč udeležencev od drugod, da bo še večje veselje.

Mogoče vas zanima, zakaj je naslov prispevka drugačen. Drugačen je zato, ker ne dobivam nič vaših vprašanj, da bi vam odgovorila. Tako sem se odločila, da se bom ta mesec spomnila na piknik.

Naslednjič pa se bom mogoče podala raziskovati, spraševati, razmišljati, odgovarjati...

Zato vas prosim, da mi pišete o čemer koli. Lahko so to ideje, teme, vprašanja. Vsakega emaila bom vesela, saj bo pripomogel, da bom lažje pisala v tej rubriki. Moj domači email naslov je: mojcymojca@mail386.com

Vaša vprašanja za mojo rubriko pošljite na naslov: Center za sluh in govor, Vinarska ul 6, 2000 Maribor s pripisom "za časopis Objem zvoka" ali na moj elektronski naslov: mojcymojca@mail386.com

PRIZNANJA

Tanja Majer, Direktorica Centra za sluh in govor Maribor

Aleksandra Turk Haskič, ravnateljica Centra za korekcijo sluh in govora Portorož

Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov / Društvo defektologov Slovenije vsako leto v mesecu septembru ob dnevu defektologov podeljuje najvišje področno priznanje za posebej uspešno strokovno delo pri organizaciji defektološke prakse za razvoj defektološke teorije ter raziskovalno delo na področju izobraževanja kadrov -

PRIZNANJE ANTONA SKALE.

Letošnje priznanje je bilo na področju usposabljanja gluhih in naglušnih otrok podeljeno Nadi Hernja iz Centra za sluh in govor Maribor in Nadi Kokotec iz Centra za korekcijo sluha in govora Portorož.

Nadja Kokotec, profesorica defektologije, je zaposlena v Centru za korekcijo sluha in govora Portorož že več kot 33 let. V teh letih je opravljala svoje delo kot vzgojiteljica v domu in učiteljica v oddelkih šole. Zadnja leta pa uspešno opravlja dela mobilnega defektologa za integrirane gluhe, naglušne učence in učence z govorno-jezikovnimi težavami. Med prvimi je začela z delom mobilnega defektologa na srednjih šolah in s tem pripomogla k razbijanju predsodkov, da dijaki s posebnimi potrebami ne morejo biti uspešni. Prizadeva si za enakopravno vključevanje otrok s posebnimi potrebami v programe vzgoje in izobraževanja in razvijanje učinkovitih oblik pomoči otrokom in njihovim družinam.

Nada Hernja, profesorica defektologije, zaposlena na Centru za sluh in govor Maribor od leta 1975, je v času svoje zaposlitve deset let uspešno vodila delo v predšolskih oddelkih Centra ter nekaj časa strokovno vodila Center kot celoto. Njena poklicna pot se je obogatila in spremenila, ko je, kot prva v Sloveniji, začela z obravnavo oseb s polževim vsadkom. Na njeno pobudo se je

v Centru ustanovil diagnostično-rehabilitacijski tim za polžev vsadek, ki ga vodi od njegove ustanovitve naprej. Zaradi njenih izjemnih organizacijskih sposobnosti, občutka za odnose s sodelavci ter pravega timskega pristopa, tim deluje ustvarjalno in kvalitetno.

ŠILIHOVO ODLIČJE

Poslovna skupnost osnovnih šol Maribora in skupnost vrtcev občine Maribor vsako leto ob svetovnem dnevu učiteljev podelita Šilihova odličja, priznanja za uspešno delo na področju vzgoje in izobraževanja.

Letošnje priznanje je bilo na področju usposabljanja otrok s posebnimi potrebami podeljeno Tugomiri Vizjak Kure, specialni pedagoginji, za dolgoletno uspešno strokovno delo.

Mirica je na Centru za sluh in govor Maribor zaposlena od leta 1971, kjer dela po verbotonalni metodi z gluhih/naglušnih otroki in otroki z motnjami v jezikovni komunikaciji.

Ob dolgoletnem rehabilitacijskem delu s predšolskimi otroki z govorno-jezikovnimi motnjami je izdelala sistem dela, ki stimu-

lira razvoj predšolskih otrok s posebnimi potrebami. Iz tega področja je izdelala strokovno publikacijo »Stimulacija razvoja senzorike, motorike, kognicije, govora in jezika«.

Povzeto po predlogih za dodelitev priznanja.

Iskreno čestitamo in želimo, da bi s svojim uspešnim strokovnim delom nadaljevali še veliko let!

NAJVIŠJE DRŽAVNO PRIZNANJE

ministrstva za šolstvo in šport je prejela Ljubica Podboršek za življenjsko delo na področju šolanja otrok s posebnimi potrebami. Nagrajenka se je izobraževala za področje slovenskega znakovnega jezika ter korektivnega in terapevtskega dela z gluhih in naglušnih osebami ter njihovimi starši. Od leta 1990 vodi šolo slovenskega znakovnega jezika. Je prva sodno zaprisežena tolmačka slovenskega znakovnega jezika. Že 27 let sodeluje z RTV Slovenija, kjer je med drugim pomagala pri snovanju oddaje Prislunhimo tišini, še danes pa prevaja otroške oddaje gluhih in naglušnim otrokom.

UTRINKI IZ 2. KONGRESA LOGOPEDOV SLOVENIJE

NOVIČKE

Članica tima za PV Maribor, Irena Furjan Varžič, je 24. oktobra 2007 uspešno zagovarjala magistrsko nalogo z naslovom Analiza razvoja poslušanja otrok s polževim vsadkom. Cilj dela je bila analiza slušnih reakcij otrok s PV, ki so ga dobili pred starostjo 33 mesecev. Uporabila je Med-Elov vprašalnik za

starše, LittleEars, ki ga preverila na kontrolni skupini 366 slišočih otrok starih od 0-2 let. S tem je dobila umerjen instrumentarij za spremljanje razvoja poslušanja malih otrok, ki se lahko uporablja v širšem slovenskem prostoru. V eksperimentalni skupini je zajela 29 gluhih otrok s PV.

Čestitamo!

Žan se ob slikah spominja poletnih počitnic. Njegova mama pa je njegovo pripovedovanje zabeležila

Luka je mel rojstni dan na morju. Smo meli piknik. Luka je mel torto. Ona teta od Marte jo je spekla tam prek od Marte v hiši. Te pa je bil potli Nejc poreden. Ribiško palco je vzel. Kak je on poreden. Dva Luka sta bla. Torto smo pojedli, pa sok smo pili, te pa smo še sladoled jedli. Te pa grema naprej. (misli slike)

Smo bli na morju. Jaz sem mel ribiško palco, pa Luka je tudi mel ribiško palco. To je isto tak (pokaže na sliki ribiški palci). To isto piše? (pokaže na list papirja – ribiška palca). To je ena mreža? (pokaže na sliki). Eh, pa mami to sta bili dve mreži. Isti. Pa kaj je mel Luka to na glavi? Je bil indijanec? Toti Luka.Luka

je mel v vodi noge? Ni mel. Tu sma bila bosa, Luka pa je bil obut. Je bla mrzla voda. Malo se vidi sonce, pa tema velika. Te pa je blo sonce, te pa je topla voda. Te pa je bil kamen. Jaz sem si nekaj na nogi nareda. Te pa mi je bilo na nogi kri.

Ne morem več tu, zaj pa od Slaveka vikend.

Mija z Lukom atija mažema z blatom. Ati samo gleda, ke ga mija mažema. Te pa je ati mel kopalke zamazane. Te pa sma potli še tebe (misli mene mamico) namazala. Te pa se se smejala. Pa mija z Lukom sma se smejala. Te pa je blo lušno. Te pa gremo drugo leto spet na morje sem. Te pa se bomo opet mazali, pa iskali školjke, mmmm pa jedli sladoled. Pa tudi Marta pa Laura, pa veliki Luka. Mami bomo spet šli tja daleč?

UDO BEN & EKONOMIČEN & PRAKTIČEN

NOV **SISTEM ZA PONO VNO POLN JENJE**

DACAPO AKUMULATOR IN POLNILEC

- :: Za uporabo s TEMPO+, OPUS I in OPUS II procesorji govora
- :: DaCapo plus MED-EL procesorji govora: Visok izkoristek energije brez kompromisov glede zmogljivosti
- :: Zmanjšana skupna teža govornega procesorja - MED-EL nudi najlažji zaušesni del sistema PV
- :: Okolju prijazen
- :: Popolnoma združljiv z FM sistemi in ostalimi zunanji mi napravami (Bluetooth® z OPUS 2)
- :: Ostali nosilci za baterije se lahko medsebojno zamenjujejo

Dobavljivost DaCapo-a je odvisna od trga